

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติงานตามโปรแกรมแก้ไขฟันผุผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาในการจัดโปรแกรมแก้ไขฟันผุผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามโปรแกรมแก้ไขฟันผุผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านผู้ต้องขัง ด้านสถานที่ และด้านหลักสูตรโปรแกรมแก้ไขฟันผุผู้ต้องขัง 3) แสวงหาแนวทางในการพัฒนาการจัดโปรแกรมแก้ไขฟันผุผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประกอบด้วยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) โดยการศึกษาทฤษฎีแนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งเอกสารทั่วไป เอกสารทางวิชาการ เอกสารทางราชการ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัยและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และการศึกษาภาคสนาม (Field Survey) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟันผุผู้ต้องขัง ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน จำนวน 135 แห่ง ๆ ละ 1 คน โดยมีคำถามปลายปิด (Closed Ended Questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS คำนวณและวิเคราะห์สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยาย และแสดงข้อมูลทางสถิติวิเคราะห์ และสถิติพรรณนา โดยสรุปผลการศึกษา ดังนี้

การจัดโปรแกรมแก้ไขฟันผุผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ได้มีการพัฒนารูปแบบมากจากการแก้ไขฟันผุผู้ต้องขังด้วยการจัดโปรแกรมแก้ไขฟันผุพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษา สายสามัญ และสายอาชีพ การฝึกวิชาชีพ และการพัฒนาจิตใจ และพัฒนาขึ้นเป็นการใช้โปรแกรมแก้ไขฟันผุเฉพาะ ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขังแต่ละกลุ่ม แต่ละบุคคลตามความเหมาะสม โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือ เช่น โปรแกรมแก้ไขฟันผุผู้กระทำผิดทางเพศ โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย และโปรแกรมการปรับพฤติกรรม

ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง เป็นต้น โดยกรมราชทัณฑ์เริ่มดำเนินการและกำหนดเป็นนโยบายให้เรือนจำและทัณฑสถาน ทั่วประเทศ นำโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังไปปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2551 มีเรือนจำ/ทัณฑสถาน จำนวน 135 แห่งที่มีการนำโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง แบ่งออกเป็น อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ อายุราชการที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการอบรมผู้ต้องขัง ประสบการณ์ทำงานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง (Knowledge) ทศนคติของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อผู้ต้องขัง และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขัง (Attitude) ทักษะในการปฏิบัติงานตามโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง (Skill)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 46.3) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 70.1) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 68.9) เป็นข้าราชการระดับ 6-7 (ร้อยละ 43.7) และส่วนใหญ่เป็นนักทัศนวิทยา (ร้อยละ 28.9) มีอายุราชการที่ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป-15 ปี (ร้อยละ 31.9) มีประสบการณ์ในการอบรมผู้ต้องขัง (ร้อยละ 74.1) ในขณะที่มีประสบการณ์ในการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง น้อยกว่า 1 ปี (ร้อยละ 39.3) ปฏิบัติงานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เนื่องจากผู้บังคับบัญชามอบหมาย โดยปฏิบัติงานตามหน้าที่ (ร้อยละ 51.9) โดยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง (Knowledge) อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.8) และมีทัศนคติเห็นด้วยว่าการเข้าอบรมตามโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมได้ (Attitude) (ร้อยละ 96.3) ส่วนทักษะในการปฏิบัติงานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง (Skill) อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 60.0)

ส่วนที่ 2 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

ด้านสถานที่ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมด้านสถานที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92) ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดในด้านนี้คือ เรือนนอนสำหรับผู้ต้องขังไม่สามารถ

แยกเป็นสัดส่วนเฉพาะผู้ต้องขังที่เข้าโปรแกรมฯ ได้ จึงต้องอยู่รวมกับผู้ต้องขังอื่น อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21)

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านโปรแกรมฯ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านโปรแกรมฯ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59) ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดในด้านนี้คือ การปฏิบัติงานด้านการจัดโปรแกรมฯ ต้องอาศัยผู้ที่มีความอดทน และเสียสละเป็นอย่างมาก ในขณะที่ขาดแรงจูงใจ สิ่งตอบแทน หรือรางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25)

ด้านผู้ต้องขัง ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมด้านผู้ต้องขังมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39) ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดในด้านนี้คือ ผู้ต้องขังขาดแรงจูงใจในการเข้าโปรแกรมฯ เช่น การพักโทษ การลดวันต้องโทษ หรือประโยชน์อื่น ๆ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70)

ด้านการบริหารจัดการ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมด้านการบริหารจัดการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12) ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดในด้านนี้คือ เรือนจำ และทัณฑสถานมีนโยบายด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยการควบคุมมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟู อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60)

ด้านหลักสูตรโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมด้านหลักสูตรโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีปัญหาในด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05) ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดในด้านนี้คือ เรือนจำ/ทัณฑสถานขาดการติดตาม ประเมินผลผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้ว เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

ด้านสถานที่ ควรเป็นสถานที่เฉพาะที่แยกออกจากส่วนอื่น ๆ มีความเป็นสัดส่วนไม่ปะปนกับผู้ต้องขังอื่น มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการเรียนรู้ จำนวน 57 คน (คิดเป็นร้อยละ 42.22) ด้านเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง จำนวน 18 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.33) ด้านผู้ต้องขัง ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ต้องขังในการเข้าโปรแกรมฯ เช่น การพิจารณาลดวันต้องโทษ การพักโทษ จำนวน 15 คน (คิดเป็นร้อยละ 11.11) ด้านการบริหารจัดการ การดำเนินการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์นั้น ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง จำนวน 26 คน (คิดเป็นร้อยละ 19.25) และด้านหลักสูตรโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เรือนจำและทัณฑสถานควร

มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแหล่งทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 12 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.88)

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

จากการศึกษา เรื่อง “ปัญหาในการปฏิบัติงานตามโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. กรมราชทัณฑ์ควรมีนโยบายด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และควรมอบหมายให้มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน

2. กรมราชทัณฑ์ควรจัดให้มีการอบรมผู้บริหารเรือนจำและทัณฑสถาน ทั้งในระดับผู้บัญชาการ และระดับหัวหน้าฝ่าย ให้มีความรู้และความเข้าใจในงานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เพื่อจะได้มีความเข้าใจตรงกันและสามารถประสานการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน

3. ควรมีการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้มีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ กลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ในเรือนจำและทัณฑสถาน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับเป็นเพียงส่วนเดียวในมุมมองของเจ้าหน้าที่ การศึกษาครั้งต่อไป ควรขยายกลุ่มประชากรไปยังผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมากขึ้น

2. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความเป็นมา ปัญหาในการปฏิบัติงานตามโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ประเทศไทย การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบ วิธีการ และนำผลที่ได้จากการศึกษา มาพัฒนางานด้านการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ประเทศไทยต่อไป